

Sygn. akt V U 66/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 kwietnia 2023 r.

**Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w następującym składzie:**

Przewodniczący: Sędzia Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant: st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 13 kwietnia 2023 r. w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku B. B. (1)

z udziałem J. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania B. B. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia (...) r. sygn.: (...)

1. **zmienia zaskarżoną decyzję i stwierdza, że wnioskodawczyni B. B. (1) jako pracownik u płatnika składek J. M. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 kwietnia 2021 roku,**

2. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. na rzecz wnioskodawczyni B. B. (1) kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;**

Sygn. akt VU 66/22

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) z (...) roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. stwierdził, że B. B. (1) jako pracownik u płatnika składek J. M. nie podlega od 1 kwietnia 2021 roku obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu.

W odwołaniu od powyższej decyzji pełnomocnik B. B. (1) wniosła o jej zmianę poprzez stwierdzenie, że jej mocodawczyni podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu oraz wypadkowemu od 1 kwietnia 2021 roku oraz wniosła o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Organ rentowy wniosł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów postępowania.

Uczestnik przyłączył się do stanowiska pełnomocnika wnioskodawczyni.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. M. od 10 stycznia 2006 roku prowadzi działalność gospodarczą w zakresie transportu drogowego towarów pod nazwą PPHU (...) w miejscowości K..

(dowód: wypis z C.- k. 74 akt ZUS)

B. B. (2) z domu D. jest siostrzenicą J. M.. Ukończyła Politechnikę (...) w 2015 roku i uzyskała tytuł inżyniera.

(dowód: zeznania wnioskodawczynie – protokół rozprawy z 4 października 2022 roku)

W firmie płatnika po raz pierwszy wnioskodawczynie została zatrudniona na podstawie umowy o pracę od 1 listopada 2018 roku do 28 lutego 2019 roku jako pracownik biurowy w pełnym wymiarze czasu pracy za najniższym wynagrodzeniem.

Od 1 marca 2019 roku do 31 marca 2020 roku wnioskodawczynie została zatrudniona przez płatnika w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierownika do spraw administracyjnych, finansowych i sprzedaży z wynagrodzeniem miesięcznym brutto 4250zł.

Z uwagi na wybuch pandemii umowa o pracę nie została przedłużona na dalszy okres.

Wnioskodawczynie zarejestrowała się jako osoba bezrobotna w PUP.

(dowód: umowy o pracę – k. 128, 129 akt, zeznania wnioskodawczynie – protokół rozprawy z 4 października 2022 roku, świadectwo pracy z 31 marca 2020 roku – k. 133 -135 akt)

W dniu 1 kwietnia 2021 roku, z uwagi na wzrost zleceń transportowych po pierwszej fali pandemii, płatnik zawarł z wnioskodawczynią kolejną umowę o pracę na okres do 31 marca 2023 roku, w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierownika do spraw administracyjnych, finansowych i sprzedaży z wynagrodzeniem miesięcznym brutto 6953,30 złotych. Miejscem pracy wnioskodawczynie była K. (...).

(dowód: umowa o pracę - k. 86 akt ZUS)

Pracodawca przeprowadził wnioskodawczynie szkolenie wstępne w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (okoliczność bezsporna)

Wnioskodawczynie podpisywała listy obecności.

(dowód: listy obecności – k. 92-95 akt ZUS)

Wynagrodzenie wnioskodawczynie miała wypłacane przez płatnika na rachunek bankowy.

(dowód: listy wypłat – k. 208-212 akt)

Do stałych obowiązków wnioskodawczynie należało prowadzenie spraw biurowych, przygotowywanie korespondencji, kontaktowanie się z zatrudnionymi przez płatnika kierowcami, sporządzanie i przekazywanie dokumentów do ZUS, Urzędu Skarbowego, Urzędu Gminy, banków, kontakt z firmą ubezpieczeniową w sprawie polis. Wnioskodawczynie zajmowała się czytywaniem kart kierowców i rozliczaniem czasu pracy kierowców w systemie 4 (...). Przygotowywała faktury sprzedaży w systemie (...), ewidencjonowała pojazdy. Wnioskodawczynie miała dostęp do kont firmowych płatnika. Wykonywała płatności na rzecz kontrahentów płatnika na jego polecenie, dysponowała gotówką - dowoziła gotówkę kierowcom płatnika na poczet delegacji. Przekazywała dokumenty finansowe księgowemu płatnika. Płatnik w spornym okresie miał 15 pojazdów ciężarowych.

Wnioskodawczynie pracowała w biurze płatnika w siedzibie firmy w K. od poniedziałku do piątku od godziny 8 do 16. Jak była potrzeba wnioskodawczynie zostawała w pracy popołudniami np. gdy musiała odebrać dokumenty od kierowcy zjeżdżającego z trasy. Wnioskodawczynie pracowała w biurze i poza biurem. W biurze oprócz wnioskodawczynie i

płatnika pracowały córki płatnika I. i P. M. jako specjalistki ds. logistyki i transportu. I. M. była zatrudniona przez płatnika w okresie od 1 listopada 2018 roku do 24 października 2021 roku. W 2021 roku zarabiała 7100 brutto.

Wnioskodawczyni pracowała u płatnika do 12 lipca 2021 roku.

Od dnia 13 lipca 2021 roku wnioskodawczyni stała się niezdolna do pracy z powodu ciąży. W dniu 25 grudnia 2021 roku wnioskodawczyni urodziła dziecko. Na miejsce wnioskodawczyni płatnik nikogo nie zatrudnił. Płatnik przejął obowiązki wnioskodawczyni.

(dowód: zeznania wnioskodawczyni oraz zeznania płatnika – protokół rozprawy z 4 października 2022 roku, zeznania świadka D. Ł. – protokół rozprawy z 28 czerwca 2022 roku, zeznania świadka P. W. (1) - protokół rozprawy z 28 czerwca 2022 roku, zeznania świadka K. J. – protokół rozprawy z 4 października 2022 roku, świadectwo pracy z 24.10.2021r. – k. 141-143 akt, wydruki z monitoringu – k. 149-174 akt, pismo Urzędu Gminy w R. z 12.11.2021r. – k. 100 akt ZUS)

W 2021 roku płatnik osiągnął przychody w wysokości 3 557 127,46 zł., wydatki wyniosły 3 414 599,52 zł., a zatem dochód wyniósł 142 527,94zł.

W 2021 roku płatnik osiągnął przychody w wysokości 3 854 193, 76zł., wydatki wyniosły 3 692 911,86zł., a zatem dochód wyniósł 161 281,90zł.

(dowód: księga przychodów i rozchodów za 2020 i 2021 rok – k. 54 - 55akt, PIT za 2020 rok i 2021 rok- k. 57-62 akt)

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do treści art. 6 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1442 ze zm.) osoby pozostające w stosunku pracy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu oraz wypadkowemu. Art. 13 tej ustawy stanowi zaś w punkcie 1, że pracownicy podlegają wskazanym ubezpieczeniom społecznym od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku.

Z przepisów tych wynika, że podstawową przesłanką objęcia zakresem ubezpieczenia społecznego jest posiadanie statusu pracownika. Pracownikiem zostaje się przez nawiązanie stosunku pracy. Stosownie do treści art. 22 § 1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. Na treść stosunku pracy składają się zatem wzajemne prawa i obowiązki stron stosunku pracy (pracownika i pracodawcy). Zasadniczym elementem konstrukcyjnym stosunku pracy jest zobowiązanie pracownika do osobistego wykonywania pracy na rzecz pracodawcy za wynagrodzeniem. Kolejna cecha tego stosunku to zawłaszczanie wyniku pracy przez pracodawcę i wykonywanie pracy w warunkach podporządkowania czyli pod kierownictwem pracodawcy. Pracownik nie odpowiada jednak za wynik pracy, ale za samo staranne świadczenie pracy.

W będącej przedmiotem osądu sprawie taki właśnie stosunek – umowa o pracę - łączyła płatnika z wnioskodawczynią od 1 kwietnia 2021 roku. Wykazało to przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe w postaci zeznań świadków zarówno pracowników płatnika (P. W. (1) i I. M.), księgowego płatnika D. Ł. oraz K. J. oraz płatnika, które potwierdzają zeznania wnioskodawczyni co do charakteru łączącej ją z płatnikiem umowy i korespondują ze zgromadzonymi w sprawie dokumentami.

Świadkowie potwierdzili, że wnioskodawczyni została zatrudniona przez płatnika po raz kolejny po pandemicznej przerwie na 1 kwietnia 2021 roku i pracowała u płatnika nieprzerwanie do 12 października 2021 roku, tj. do momentu

przejęcia na zwolnienie lekarskie w związku z ciążą. Świadkowie potwierdzili zakres obowiązków wnioskodawczyni i godziny pracy.

Należy podkreślić, że w spornym okresie w tym samym budynku biurowym co wnioskodawczyni pracowała K. J., która wynajmowała od płatnika jedno pomieszczenie biurowe na poczet własnej działalności transportowej od 2018 roku. K. J. zeznała, że wnioskodawczynią widziała codziennie w pracy, gdyż żeby dostać się do swojego pokoju biurowego wnioskodawczyni musiała przejść przez jej pokój, gdyż był on pokojem przechodnim. K. J. była w biurze w każdy dzień powszedni od 8 do 16. Widziała, że wnioskodawczyni zajmowała się dokumentami transportowymi, odbierała od kierowców dokumenty i przekazywała im dokumenty. Dokumenty te kierowcy przynosili do biura do wnioskodawczyni. Zeznała, że wnioskodawczyni kontaktowała się z biurem rachunkowym płatnika, zawoziła tam faktury.

Fakt codziennej bytności wnioskodawczyni w biurze płatnika w spornym okresie oraz zakres obowiązków potwierdziła I. M., która była wówczas zatrudniona przez ojca na stanowisku spedytora. P., że wnioskodawczyni w spornym okresie zajmowała się dokumentacją płatnika, kontaktowała się w imieniu płatnika z urzędami, rozliczała czas pracy kierowców.

Wreszcie codzienna obecność wnioskodawczyni w spornym okresie w biurze płatnika została odnotowana przez kamery monitoringu znajdujące się w pomieszczeniach biurowych, w których pracowała wnioskodawczyni.

D. L., który zajmuje się księgowością płatnika potwierdził, że wnioskodawczyni przekazywała mu wszystkie dokumenty księgowe płatnika, czasem odbierał te dokumenty od niej w biurze płatnika, a czasami skarżąca przywoziła mu je do jego miejsca pracy. Miał kontakt z wnioskodawczynią zarówno telefoniczny, jak i mailowy, kilka razy w spornym okresie spotkał się też z nią osobiście w biurze płatnika. D. Ł., który zgłaszał wnioskodawczynię do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia, wyjaśnił też przyczyny zgłoszenia skarżącej do ubezpieczeń społecznych dopiero w maju 2021 roku. Oświadczył, że wynikało to z faktu zgłaszania pracowników do ubezpieczeń przez system komputerowy płatnika, gdyż w tym okresie nie posiadał własnego systemu Płatnik. U płatnika zaś bywał na koniec miesiąca. O zatrudnieniu wnioskodawczyni dowiedział się zatem pod koniec kwietnia 2021 roku podczas wizyty w siedzibie płatnika i wtedy musiał wypełnić deklarację o zgłoszeniu jej do ubezpieczeń. (...) uniemożliwia jednak przesłanie od razu takiej deklaracji, gdyż musi ona zostać uprzednio przetworzona, co spowodowało, że deklaracja wpłynęła do ZUS w maju 2021 roku.

P. W. (2) zatrudniony u płatnika w charakterze kierowcy zeznał, że wnioskodawczyni w spornym okresie przyjmowała od niego listy przewozowe, przywoziła gotówkę, gdy jej potrzebował, zgłaszał jej zapotrzebowanie na paliwo, wystawiała zaświadczenia o zarobkach, przekazywała mu zaliczki na poczet kosztów podróży.

Skarżąca wykazała zatem, że w zakwestionowanym przez organ rentowy okresie od 1 kwietnia 2021 roku rzeczywiście świadczyła pracę (codziennie od poniedziałku do piątku od godziny 8 do 16) na rzecz płatnika jako kierownik. Płatnik zeznał, że od 1 kwietnia 2021 roku zatrudnił ponownie wnioskodawczynią w swojej firmie na stanowisku kierownika, gdyż po pierwszej fali pandemii nastąpił wzrost zamówień transportowych, a skarżąca była już na tym stanowisku poprzednio zatrudniona od 2019 roku do 31 marca 2020 roku. Tym samym znała swój zakres obowiązków i nie musiał jej do nich na nowo przyuczać. Poza tym miał do niej zaufanie, gdyż już wcześniej sprawdziła się pracując na tym stanowisku, a nadto jest jego rodziną. Z uwagi na wcześniejsze zatrudnienie u płatnika na stanowisku kierowniczym, a nadto nałożenie na nią obowiązków finansowych związanych z dysponowaniem gotówką i dostępem do konta formowego, wnioskodawczyni zażądała wzrostu wynagrodzenia w stosunku do poprzedniego, tak aby netto zarabiała 5000zł. i płatnik na to wyraził zgodę. Wynagrodzenie przekazywał wnioskodawczyni co miesiąc na rachunek bankowy.

W świetle podzielonych przez Sąd zeznań świadków i stron, z których w sposób jednoznaczny wynika, że wnioskodawczyni w spornym okresie faktycznie świadczyła pracę, do której wykonywania zobowiązała się na podstawie pisemnej umowy o pracę, nie można podzielić głosownego zarzutu organu rentowego, że płatnik nie miał

potrzeby zatrudnienia wnioskodawczyni i umowa o pracę została zawarta jedynie dla pozorów celem uzyskania ochrony ubezpieczeniowej i świadczeń z ubezpieczenia społecznego i jako taka jest nieważna.

W ocenie Sądu Okręgowego zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje, iż wnioskodawczyni od 1 kwietnia 2021 roku faktycznie świadczyła pracę na rzecz płatnika, a ten pracę tę przyjmował i wypłacał jej wynagrodzenie. Praca była świadczona pod kierownictwem płatnika zarówno co do miejsca, czasu świadczenia pracy jak i jej przedmiotu.

Cel zawarcia umowy o pracę jakim jest chęć uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego – wbrew zarzutom organu rentowego - nie jest sprzeczny z ustawą ani nie zmierza do jej obejścia, nie świadczy też o pozorności umowy. Objęcie ubezpieczeniem społecznym i uzyskanie świadczeń z tego ubezpieczenia jest wszak głównym celem zawierania umowy o pracę.

Podsumowując strony nie składały w chwili zawierania umowy o pracę z 1 kwietnia 2021 roku pozornych oświadczeń woli, gdyż w rzeczywistości wnioskodawczyni świadczyła pracę jako pracownik, a płatnik przyjmował tę pracę jako pracodawca.

Czynność prawna pozorna charakteryzuje się w myśl art. 83 § 1 k.c. trzema elementami, które muszą wystąpić łącznie, a mianowicie: oświadczenie woli musi być złożone świadomie i swobodnie tylko dla pozorów, oświadczenie musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów. Pobudki, którymi strony kierują się składając pozorne oświadczenia woli, nie mają żadnego znaczenia dla oceny pozorności oświadczenia woli. Oświadczenie woli złożone jest dla pozorów wtedy, gdy z góry powziętym zamiarem stron jest brak woli wywołania skutków prawnych jakiego zwykle prawo łączy ze składanym przez nią oświadczeniem. Brak zamiaru wywołania skutków prawnych oznacza, że osoba składająca oświadczenie woli albo nie chce w ogóle wywołać żadnych skutków prawnych albo też chce wywołać inne, niż wynikałoby ze złożonego przez nią oświadczenia woli.

W prawie pracy doniosłość ma jedynie zamiar obejścia prawa przez fikcyjne (pozorne) zawarcie umowy, czyli takie, które nie wiąże się ze świadczeniem pracy, a dokonanie zgłoszenia do ubezpieczenia następuje pod pozorem zatrudnienia. W takich sytuacjach dochodzi do zgłoszenia do ubezpieczenia osoby, która nie może być uznana za podmiot ubezpieczenia, ponieważ nie świadczy pracy i przez to nie można jej przypisać cech zatrudnionego pracownika, skoro nie są wykonywane obowiązki i prawa płynące z umowy o

pracę (por. np. wyrok SN: z 17.12.1996 r., I UK 32/96, OSNAPIUS Nr 15/1997) .

Nie można natomiast przypisać celu obejścia prawa (art. 58 § 1 kc. w zw. z art. 300 k.p.) stronom umowy o pracę, na podstawie której rzeczywiście były wykonywane obowiązki prawa płynące z tej umowy.

Ustalony w rozpoznawanej sprawie stan faktyczny świadczy nie o pozorności złożonych przez strony oświadczeń woli ani nie o obejściu ustawy, lecz o spełnieniu warunku zatrudnienia pracowniczego stanowiącego tytuł ubezpieczenia (art. 6 ust. 1 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych). Do objęcia pracowniczym ubezpieczeniem społecznym nie mogłoby dojść tylko wówczas, gdyby zgłoszenie do tego ubezpieczenia dotyczyło osoby, która w rzeczywistości pracy nie świadczyła, a więc nie wykonywała zatrudnienia w ogóle albo wykonywała je na podstawie innej umowy niż umowa o pracę. W prawie ubezpieczeń społecznych nie decyduje ważność umowy o pracę związana z zamiarem dyktującym potrzebę jej zawarcia, lecz to, czy zawierające ją strony miały zamiar wzajemnego zobowiązania się - pracownik do świadczenia pracy, a pracodawca do dania mu pracy i wynagrodzenia za nią - oraz czy umowa była w rzeczywistości realizowana. Nie jest także istotny czas (okres trwania) tej realizacji (tak por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2005r, I UK 32/05).

W sytuacji gdy doszło do zawarcia umowy o pracę, jak też do jej realizacji poprzez świadczenie umówionej pracy i przyjmowanie jej przez pracodawcę, jak to miało miejsce w przedmiotowej sprawie, nie może być mowy o działaniu w celu obejścia prawa.

Oceny tej nie zmienia fakt, że wnioskodawczyni bezpośrednio po zatrudnieniu przez płatnika tj. w kwietniu 2021 roku zaszła w ciążę. Obowiązujące przepisy nie zakazują świadczenia pracy przez kobiety w ciąży, a do tego w praktyce prowadzi stanowisko prezentowane przez ZUS, co byłoby dyskryminacją kobiet w ciąży. Tymczasem podstawową zasadą prawa pracy wyrażoną w art. 11³ kp jest zakaz jakiegokolwiek dyskryminacji w stosunkach pracy.

Wnioskodawczyni w chwili podjęcia zatrudnienia była osobą zdolną do pracy, co wynika z faktu rzeczywistego świadczenia tej pracy od 1 kwietnia 2021 roku do 12 października 2021 roku .

Podkreślenia wymaga także, iż w toku postępowania organ rentowy wykazał się całkowitą biernością procesową, nie przejawiając jakiegokolwiek aktywności dowodowej zmierzającej do wykazania, że kwestionowana przez niego umowa o pracę z dnia 1 kwietnia 2021 roku była zawarta w celu obejścia prawa lub też jedynie dla pozorów. Również fakt przejścia przez płatnika obowiązków wnioskodawczyni po jej przejściu na zwolnienie lekarskie od 13 października 2021 roku i nie zatrudnienie nikogo na jej miejsce nie świadczy o pozorności umowy o pracę. Płatnik wyjaśnił, że przejście wnioskodawczyni na zwolnienie lekarskie zbiegło się z drugą falą pandemii, która ponownie spowodowała spadek zleceń transportowych. Spowodowało to konieczność zmniejszenia nawet liczby zatrudnionych kierowców. Tym samym zmniejszyła się ilość pracy związanej z dokumentacją. Dlatego płatnik był w stanie jej podjąć samodzielnie.

Okoliczność, że w spornym okresie płatnik osiągnął dochód nie przekraczający 150 000zł., biorąc pod uwagę że przychód wyniósł ponad 3 500 000zł., w żadnym wypadku nie świadczy o tym, że płatnika nie było stać na zatrudnienie wnioskodawczyni. Na marginesie należy dodać, że przedmiotem postępowania nie jest wysokość wynagrodzenia skarżącej, a jedynie ważność umowy o pracę. Dlatego Sąd nie zajmował się ustalaniem adekwatności wynagrodzenia skarżącej do zakresu jej obowiązkowo i kondycji finansowej płatnika, gdyż wykracza to poza zakres zaskarżonej decyzji.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴§2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził, iż wnioskodawczyni jako pracownik u płatnika składek podlegała ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od 1 kwietnia 2021 roku .

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.